

ĐẠI HỌC QUỐC GIA MÔ HÌNH ĐÀO TẠO ĐỈNH CAO

Tòa nhà 19 Lê Thánh Tông - Trụ sở của Đại học Đông Dương nay là ĐHQGHN

Ảnh: BTPress

MÔ HÌNH ĐHQG KHÔNG CÒN XA LẠ TRÊN THẾ GIỚI. NHIỀU QUỐC GIA COI VIỆC THÀNH LẬP VÀ ĐẦU TƯ PHÁT TRIỂN CÁC ĐẠI HỌC ĐA NGÀNH, ĐA LĨNH VỰC, CÓ QUYỀN TỰ CHỦ, TỰ CHỊU TRÁCH NHIỆM RẤT CAO NHƯ LÀ MỘT TRONG NHỮNG CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG VÀ CHẤN HƯNG ĐẤT NƯỚC MÌNH. ĐỂ MÔ HÌNH ĐHQG PHÁT HUY HƠN NỮA MỌI TIỀM LỰC, ĐẠT ĐẾN ĐÀO TẠO VÀ NGHIÊN CỨU ĐỈNH CAO, NGOÀI VIỆC TẠO CÁC CƠ CHẾ THÍCH HỢP THÌ GẦN ĐÂY, NHIỀU NƯỚC ĐÃ ĐI XA HƠN NỮA BẰNG VIỆC BAN HÀNH LUẬT ĐHQG.

BẢN TIN ĐHQGHN ĐÃ CÓ CUỘC TRAO ĐỔI VỚI GS.TS MAI TRỌNG NHUẬN – GIÁM ĐỐC ĐHQGHN XUNG QUANH VẤN ĐỀ NÀY.

Thưa GS, mô hình ĐHQG có phổ biến trên thế giới?

Khái niệm ĐHQG vốn có nguồn gốc từ nước ngoài và nội hàm của khái niệm này được gắn với tầm ảnh hưởng của xã hội. ĐHQG về cơ bản là đại học được Chính phủ thành lập hoặc điều hành, nhưng đồng thời nó vận hành một cách tự chủ rất cao.

ĐHQG là một dạng đặc biệt của đại học công, được chính phủ các nước lập ra, điều hành hoặc ủy thác, cung cấp ngân sách để thực hiện những kỳ vọng về chính trị, văn hóa hay khoa học công nghệ của quốc gia. Chẳng hạn, ĐHQG Úc được thành lập năm 1956 với sứ mạng “xây dựng hạ tầng trí tuệ dân tộc”.

Mô hình ĐHQG có ở nhiều nước trên thế giới, đặc biệt là các nước phát triển. Chính phủ các nước đã đầu tư nhân lực, vật lực để tập trung xây dựng một trung tâm đại học tinh hoa và xem đó như là chiến lược phát triển bền vững. Một trung tâm đại học như vậy bên cạnh việc có một đội ngũ các

nhà quản lý, các nhà khoa học hàng đầu thế giới đóng vai trò là “đầu tàu” sáng tạo ra tri thức mới, tiếp nhận những thành tựu, hướng nghiên cứu mới nhất, còn là nơi đào tạo và cung cấp nguồn nhân lực đỉnh cao đáp ứng nhu cầu phát triển ngày càng cao của quốc gia đó và thế giới.

Nhiều nước có mô hình ĐHQG hết sức điển hình như Úc, Nga, Nhật Bản, Hàn Quốc, Singapore...

Tại sao mô hình ĐHQG được xem là trụ cột của chiến lược phát triển dựa vào đại học, thưa GS?

Kinh nghiệm thành công của nhiều nước cho thấy sự phát triển và năng lực cạnh tranh của một quốc gia phụ thuộc vào chất lượng và năng lực sáng tạo của nguồn nhân lực, đồng thời còn phụ thuộc vào việc tạo ra, chuyển hóa và sử dụng hiệu quả các nguồn tri thức mới. Điều này cho phép quốc gia luôn tạo ra các sản phẩm mới độc đáo, tiện dụng, đáp ứng nhanh nhu cầu đa dạng của cuộc sống luôn thay đổi.

Các trường đại học, đặc biệt là các đại học đa ngành, đa lĩnh vực, là nơi đào tạo nguồn nhân lực, nghiên cứu khoa học, phát triển công nghệ, phục vụ xã hội; vừa là nơi thu hút, nuôi dưỡng tài năng, vừa là nơi bảo tồn văn hóa, phát triển bền vững và giao lưu hợp tác quốc tế. Như vậy, các đại học, các trường đại học tạo nên các yếu tố quan trọng quyết định sự phát triển hưng thịnh, năng lực cạnh tranh của quốc gia.

Mặt khác, khi hội nhập sâu, mỗi quốc gia đều có chiến lược đầu tư phát triển các đại học làm trụ cột (chiến lược phát triển dựa vào đại học), đảm bảo độc lập tự chủ về giáo dục đại học. Để thực hiện được sứ mạng này, các đại học phải có quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm rất cao để chủ động sáng tạo trong việc thực hiện và điều chỉnh các nhiệm vụ nói trên, đáp ứng tốt nhu cầu thay đổi nhanh chóng của xã hội về nguồn nhân lực chất lượng cao, trình độ cao, nhất là trong bối cảnh biến động toàn cầu, phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ và

kinh tế tri thức.

Để thực hiện được nhiệm vụ đó chắc hẳn ĐHQG không thể là một trường đại học?

Đúng vậy. Khác với các trường đại học đơn ngành, mô hình ĐHQG là tổ hợp giáo dục – nghiên cứu đa ngành, đa lĩnh vực bao gồm hệ thống các trường đại học, khoa trực thuộc, trung tâm và viện nghiên cứu, chuyển giao công nghệ, các trung tâm phục vụ đào tạo và nghiên cứu khoa học, dịch vụ... Tất cả tạo thành một thể thống nhất, hữu cơ, liên thông, liên kết cao, hợp tác toàn diện, cùng chia sẻ và sử dụng hiệu quả các nguồn lực chung.

Với đặc thù như vậy, các trường đại học không chỉ đơn thuần thực hiện chức năng truyền thụ tri thức mà hơn nữa, còn liên tục tạo ra tri thức mới thông qua nghiên cứu khoa học, chuyển giao những tri thức đó vào cuộc sống thông qua hệ thống dịch vụ phù hợp.

Có thể nói, mô hình ĐHQG thể hiện triết lý đại học đúng đắn trong kỷ nguyên sáng tạo. Ở đó, tri thức chính là sợi chỉ xuyên suốt mọi hành xử và vận động phát triển của thế giới văn minh.

Và việc thành lập mô hình ĐHQG là tất yếu, phù hợp với xu thế phát triển và bối cảnh của thế giới?

Giáo dục đại học được xem là động lực

GS.TS Mai Trọng Nhuận

tạo ra sự phát triển xã hội. Tôi muốn nhấn mạnh đó phải là phát triển dựa vào giáo dục đại học. Các trường đại học chính là nơi được kỳ vọng sáng tạo, phát triển những kinh nghiệm, tri thức mới. Quan niệm về một đại học là nó phải gắn với nghiên cứu. Chính vì vậy, đây là cái nôi, vườn ươm để các nhà khoa học tìm tòi và phát hiện những ý tưởng mới. Bên cạnh đó, trường đại học là nơi cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội. Các đại học có nghĩa vụ cung cấp các dịch vụ cho cộng đồng và xã hội.

Trong hoàn cảnh mới, các trường đại học phải đương đầu với nhiều thách thức mới như nhu cầu ngày càng cao của xã hội, sự cạnh tranh khốc liệt

trong dịch vụ giáo dục và cả những tác động ngày càng đa dạng và phức tạp ảnh hưởng trực tiếp tới tương lai không chỉ của một quốc gia, mà đã trở thành mối quan tâm chung của toàn nhân loại như biến đổi khí hậu, phát triển bền vững,... Để vượt qua được những thách thức này, giáo dục đại học đóng vai trò hết sức quan trọng. Vậy nên, các trường đại học cần phải tư duy lại phương thức quản lý, đào tạo, đồng thời phải có một tầm nhìn mới để làm sao cung cấp cho xã hội nguồn nhân lực chất lượng cao, đảm bảo cho một xã hội tương lai phát triển hài hòa, bền vững. Điều này đã được “tích hợp” từ tầm nhìn của các chính phủ và tư duy quản trị đại học hiện đại trong mô hình ĐHQG.

Mặt khác, thách thức này chỉ có thể giải quyết nếu biết cách hiệp lực trong một đại học liên ngành, đa ngành với nguồn nhân lực tinh hoa. Hơn nữa, đối mặt với những biến động ngày càng lớn và phức tạp, đòi hỏi các trường đại học phải có tư duy phản ứng nhanh, sáng tạo. Và dường như các ĐHQG lâu nay đang làm tốt điều đó trong sứ mệnh của mình.

Với vai trò đặt biệt quan trọng như vậy, việc bổ nhiệm người đứng đầu ĐHQG cũng sẽ đặc biệt, thưa GS?

Các ĐHQG là những trường hợp đặc biệt. Việc thành lập ĐHQG thường là để đáp ứng những kỳ vọng chính

ĐHQG Singapore

trị, văn hóa, giáo dục của một đất nước. Do vậy, chúng thường được quyết định ở các cấp quyền lực cao ở tầm Nhà nước.

Với vị thế đặc biệt quan trọng như vậy, người đứng đầu ĐHQG được bổ nhiệm bởi người đứng đầu Chính phủ, hoặc cũng có thể người đứng đầu Chính phủ kiêm nhiệm người đứng đầu ĐHQG. Chẳng hạn, ĐHQG Singapore thì Tổng thống Cộng hòa Singapore đồng thời kiêm nhiệm là người đứng đầu ĐHQG Singapore, Quốc vương Brunei đồng thời là người đứng đầu Đại học Brunei.

Người đứng đầu chính thức của ĐH Cambridge và ĐH Oxford là một nhà chính trị xuất sắc được Hội đồng đại học của Đại học bầu,...

Bên cạnh đó, một số ĐHQG ở Phillipines, Singapore, Nhật Bản,... Giám đốc ĐHQG có quyền bổ nhiệm các Phó Giám đốc.

Vậy thế mạnh của của ĐHQG so với các đại học khác?

So với các đại học, trường đại học khác thì ĐHQG có nhiều ưu việt hơn hẳn.

Trước hết, đó là được trao quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm cao nhất, để năng động, sáng tạo thu hút, sử dụng hiệu quả các nguồn lực. Chẳng hạn như việc thu hút đội ngũ cán bộ giảng

" ĐHQG LÀ MỘT MÔ HÌNH ĐẠI HỌC MỚI, KHẲNG ĐỊNH CHỦ TRƯỞNG ĐÚNG ĐẮN CỦA ĐẢNG VÀ NHÀ NƯỚC TRONG ĐỔI MỚI HỆ THỐNG GIÁO DỤC ĐẠI HỌC, XÂY DỰNG THÀNH CÔNG CÁC TRUNG TÂM ĐÀO TẠO ĐẠI HỌC, SAU ĐẠI HỌC VÀ NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CHẤT LƯỢNG CAO, NGANG TẦM VỚI CÁC ĐẠI HỌC CÓ UY TÍN TRONG KHU VỰC VÀ QUỐC TẾ, XỨNG ĐÁNG VỚI NIỀM TIN VÀ LÒNG MONG MUỐN CỦA ĐẢNG, NHÀ NƯỚC VÀ NHÂN DÂN"

TỔNG BÍ THƯ NÔNG ĐỨC MẠNH

dạy, nghiên cứu và quản lý chất lượng cao. Họ không chỉ có trình độ cao mà còn có khả năng thích ứng cao với sự thay đổi nhanh chóng và linh hoạt các nhu cầu của xã hội. Dưới sự quan tâm của Chính phủ, nhiều ĐHQG đã thu hút các nhà khoa học đang làm việc ở những đại học, trung tâm nghiên cứu danh tiếng thế giới thông qua các cơ chế đặc biệt. Thậm chí với chính sách "săn đầu người", những nhà khoa học đoạt giải Nobel là đối tượng được chú ý đặc biệt. Những nhà khoa học như vậy không chỉ giúp tăng cường năng

lực nghiên cứu, đào tạo mà còn góp phần tạo dựng danh tiếng và uy tín của ĐHQG.

Bên cạnh đó, ĐHQG là một tổ hợp đào tạo và nghiên cứu đa ngành, đa lĩnh vực do vậy tính liên thông, liên kết, hợp tác toàn diện giữa các thành viên là một đặc tính mà các trường đại học đơn ngành không có được. Vì vậy, ĐHQG có thể giải quyết được những vấn đề lớn của đất nước đòi chỉ đạo phối hợp nhiều lĩnh vực khoa học tự nhiên, khoa học xã hội nhân văn, công nghệ,...

Hơn nữa, ĐHQG được xem như là một trong những trung tâm giao lưu quốc tế, là tiêu biểu trí tuệ của một quốc gia nên các mối quan hệ hợp tác quốc tế trở thành một trong những thế mạnh giúp tiếp cận nhanh chóng các chuẩn quốc tế trong đào tạo, nghiên cứu và quản lý.

Và đặc biệt, với vị thế là một trung tâm đào tạo, nghiên cứu khoa học hàng đầu của quốc gia, đã tạo nên một môi trường nghiên cứu và học tập hoàn hảo, thu hút sinh viên quốc tế và quảng bá thương hiệu quốc gia.

GS có thể cho biết mô hình hoạt động của ĐHQGHN và mô hình ĐHQG trên thế giới có gì tương đồng?

Về cơ bản, mô hình của ĐHQGHN khá

ĐHQG Moscow mang tên Lomonosov

ĐHQG Saint-Petersburg

"ĐẢNG VÀ NHÀ NƯỚC TA ĐẶC BIỆT QUAN TÂM ĐẾN PHÁT TRIỂN GIÁO DỤC - ĐÀO TẠO, TRONG ĐÓ ĐÀO TẠO ĐẠI HỌC LÀ LĨNH VỰC CÓ VAI TRÒ RẤT QUYẾT ĐỊNH VỚI ĐÀO TẠO NGUỒN NHÂN LỰC TRÌNH ĐỘ CAO, CHẤT LƯỢNG CAO. CHÍNH PHỦ ĐÃ CÓ NGHỊ QUYẾT QUAN TRỌNG VỀ ĐỔI MỚI TOÀN DIỆN VÀ NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC ĐẠI HỌC. VIỆC QUYẾT ĐỊNH XÂY DỰNG 2 ĐHQG LÀ MỘT CHỦ TRƯỞNG ĐÚNG ĐẮN NẰM TRONG ĐỊNH HƯỚNG CHIẾN LƯỢC NÀY. MÔ HÌNH TỔ CHỨC ĐHQG LÀ ĐÚNG ĐẮN, PHÙ HỢP VỚI YÊU CẦU CỦA ĐẤT NƯỚC VÀ XU THẾ PHÁT TRIỂN, HỘI NHẬP QUỐC TẾ. VIỆC XÂY DỰNG 2 ĐHQG VƯƠN TỚI ĐẲNG CẤP QUỐC TẾ LÀ MỘT NHIỆM VỤ QUAN TRỌNG VÀ CẤP BÁCH. TẬP TRUNG ĐẨY MẠNH XÂY DỰNG CƠ SỞ VẬT CHẤT, CHUẨN HOÁ CÁC ĐIỀU KIỆN PHỤC VỤ GIẢNG DẠY, HỌC TẬP, NGHIÊN CỨU KHOA HỌC".

THỦ TƯỚNG CHÍNH PHỦ NGUYỄN TẤN DŨNG

tương đồng với các mô hình ĐHQG trên thế giới, bên cạnh đó có những đặc thù được điều chỉnh cho phù hợp với hoàn cảnh của Việt Nam. Chẳng hạn, cũng giống như ĐHQGHN, ở Pháp có Hệ thống đại học Paris bao gồm 13 đại học thành viên; Ở Hoa Kỳ có các đại học: Đại học California (10 trường đại học thành viên), Đại học Massachusetts (5 trường đại học thành viên), Đại học New York (21 trường đại học thành viên), Đại học Minnesota (32 trường đại học, cao đẳng thành viên), Đại học London (19 trường đại học và hơn 10 trung tâm, viện nghiên cứu),...

Hầu hết các đại học này có các trường đại học, trung tâm, viện nghiên cứu có chức năng nhiệm vụ và cơ cấu tổ chức hoàn toàn giống với trường đại học, trung tâm, viện nghiên cứu của ĐHQGHN.

Từ khi thành lập đến nay, ĐHQGHN đã phát huy được tính ưu việt gì, thưa GS?

Truyền thống hơn 100 năm là cơ sở nền tảng phát triển của ĐHQGHN ngày nay. Với cơ chế tự chủ, tự chịu

trách nhiệm đồng thời là tổ chức mở, liên thông, liên kết hữu cơ, ĐHQGHN đã đạt được một số thành tựu nổi bật:

Tiên phong sáng tạo trong quản trị đại học tiên tiến, phấn đấu trở thành đại học định hướng nghiên cứu, đa ngành, đa lĩnh vực ngang tầm các đại học tiên tiến trong khu vực châu Á, trong đó có một số lĩnh vực và nhiều ngành, chuyên ngành đạt trình độ quốc tế.

Hiện ĐHQGHN có tỷ lệ GS, PGS và TS cao nhất trong hệ thống giáo dục đại học cả nước. Ngoài ra, ĐHQGHN còn có tỷ lệ học viên sau đại học so với tổng số sinh viên đào tạo chính quy; số lượng các công trình nghiên cứu khoa học, bài báo đăng trên các tạp chí quốc tế uy tín (ISI) dẫn đầu cả nước; là nơi đào tạo và bồi dưỡng nhân tài hàng đầu Việt Nam, nhiều nhà khoa học nổi tiếng thế giới đã trưởng thành từ ĐHQGHN như GS. Ngô Bảo Châu, GS. Đàm Thanh Sơn,...

ĐHQGHN cũng là nơi tiên phong mở các chương trình đào tạo cử nhân khoa học tài năng, đào tạo chất lượng cao, các chương trình đào tạo đạt

chuẩn quốc tế, kiểm định chất lượng, triển khai đào tạo theo tín chỉ và tổ chức đào tạo bằng kép,...

Với vai trò là trung tâm giao lưu văn hóa, khoa học của cả nước, hàng năm ĐHQGHN vinh dự được đón nhiều nguyên thủ, chính khách và các học giả danh tiếng trên thế giới. Đặc biệt, ĐHQGHN còn tham gia vào nhiều diễn đàn quốc tế, là thành viên của mạng lưới giáo dục uy tín như BESETOHA, AUN, ASIAHL,...

Được biết vừa qua Tổng thống Nga ban hành Luật liên bang ĐHQG Nga, xin GS cho biết vài nét chính của Luật này?

Luật Liên bang Nga về ĐHQG Moscow mang tên Lomonosov và ĐHQG Saint-Petersburg được Duma quốc gia thông qua ngày 21/10/2009 và được Hội đồng Liên bang chuẩn y ngày 30/10/2009. Luật này quy định những đặc thù về địa vị pháp lý của các đại học lâu đời hàng đầu của Liên bang Nga. Hai đại học này có tư cách là tổ hợp đào tạo - nghiên cứu khoa học đặc biệt, hàng đầu, trong đó bao gồm các đơn vị trực thuộc không có

“MỘT TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÓ 3 NHIỆM VỤ CHÍNH: LÀ NƠI LƯU GIỮ, DUY TRÌ KÝ ỨC XÃ HỘI; LÀ ĐẦU TÀU KHÁM PHÁ RA NHỮNG CÁI MỚI; LÀ TẤM GƯƠNG ĐỂ PHẢN CHIẾU MANG TÍNH PHÊ PHÁN XÃ HỘI...”

NỀN TẢNG CỦA SỰ PHÁT TRIỂN CON NGƯỜI LÀ TRI THỨC. NHỮNG ĐÓNG GÓP QUAN TRỌNG NHẤT ĐẾN TỪ ĐẠI HỌC”.

TS. MARCUS STORCH
CHỦ TỊCH HỘI ĐỒNG QUỸ NOBEL

tư cách pháp nhân và có tư cách pháp nhân, là những cơ sở giáo dục đại học lâu đời nhất và có ý nghĩa to lớn trong sự phát triển của xã hội Nga.

Về địa vị pháp lý, đây là các cơ quan ngân sách Nhà nước của Liên bang. Hoạt động của 2 ĐHQG Nga được đảm bảo bởi Luật liên bang này và các Luật liên bang khác, phù hợp với quy chế hoạt động của 2 ĐHQG.

Thế còn về người lãnh đạo của 2 ĐHQG này thì sao?

Giám đốc của 2 ĐHQG do Tổng thống Liên bang Nga bổ nhiệm và miễn nhiệm.

Như vậy, Chính phủ Nga đã sớm nhận thấy vai trò nòng cốt của 2 ĐHQG và đã ban hành Luật ĐHQG để “trợ lực” cho sự phát triển của 2 đại học này?

Khoa học đã giúp nước Nga khẳng định vị thế trên trường quốc tế, và từ lâu, rất nhiều lãnh đạo, nhà khoa học tên tuổi của Nga đã trưởng thành từ 2 ĐHQG Moscow mang tên Lomonosov và ĐHQG Saint-Petersburg. Bên cạnh việc có một nền đại học lâu đời, thì cả Nga và Việt Nam có nhiều đặc điểm

tương đồng. Mặt khác, việc Liên bang Nga ban hành Luật ĐHQG cho thấy Quốc hội và Chính phủ Liên bang Nga đã nhận thức rõ sự cần thiết của việc tạo hành lang pháp lý là tối quan trọng để phát triển ĐHQG trở thành một trung tâm đại học xứng tầm, là nhân tố quan trọng đối với sự phát triển bền vững của nước Nga.

GS vừa nói đến việc Việt Nam và Nga có khá nhiều điểm tương đồng. Vậy nên chăng cần phải có Luật ĐHQG ở Việt Nam?

Với mục tiêu xây dựng trung tâm đại học tiên tiến, đa ngành, đa lĩnh vực, chất lượng cao, được ưu tiên đầu tư và tạo điều kiện thuận lợi về cơ chế là một hướng đi vừa phù hợp với xu thế phát triển thế giới, vừa phù hợp với điều kiện và yêu cầu của Việt Nam. ĐHQG phải là thực thể hữu cơ phát huy cao nhất hiệu quả của việc xây dựng đội ngũ giáo viên, phòng thí nghiệm, cơ sở vật chất,...

Hơn nữa, trong Quyết định số 67-QĐ/TW do Tổng Bí thư BCH Trung ương ký đã quy định 2 ĐHQG thuộc các cơ quan Trung ương. Đồng thời, Thủ

tướng Chính phủ đã khẳng định mô hình tổ chức ĐHQG là đúng đắn, phù hợp với yêu cầu phát triển của đất nước và xu thế phát triển, hội nhập quốc tế.

Như vậy, ĐHQG là mô hình hoạt động đặc biệt với nhiều đặc thù. Để mô hình này phát huy hiệu quả hơn nữa mọi nguồn lực, bên cạnh việc trao quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm trong các hoạt động thì về địa vị pháp lý cũng cần cơ chế quản lý riêng.

Xin cảm ơn GS!

ĐỨC PHƯƠNG (thực hiện)